COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 06.09.1995
COM(95) 409 def.

VERSLAG VAN DE COMMISSIE

HET COMETT-PROGRAMMA

ACTIVITEITENVERSLAG 1994

INHOUDSOPGAVE

OVERZICHT VAN DE UITVOERING 3

I. ACHTERGROND: DE OORSPRONG EN DE DOELSTELLINGEN VAN HET COMETT-PROGRAMMA 5

1.1 De doelstellingen van COMETT 6

II. HET COMETT-PROGRAMMA - KENMERKEN, ONTWIKKELING EN RESULTATEN IN 1994 8

2.1 De wijze van uitvoering 8
2.2 Europees netwerk van samenwerkingsverbanden op opleidingsgebied tussen universiteiten en ondernemingen 8
2.3 Transnationale uitwisselingen 9
2.4 Gezamenlijke projecten voor permanente opleiding 11
2.5 Aanvullende maatregelen 12
2.6 Toegevoegde waarde van COMETT 15
2.7 Regionale profielen 15
2.8 Het budget 16

III. PROGRAMMABEHEER 17

3.1 Selectieprocedure 1994 17
3.2 Het COMETT-Comité en de Gezamenlijke EG/EVA-Comités 18
3.3 COMETT Informatiecentra 18
3.4 COMETT-deskundigen en -adviseurs 19
3.5 Technische ondersteuning 20
3.6 Samenwerking met andere communautaire programma's 20

IV. EVALUATIE 22

V. CONCLUSIE 26

VI. BIJLAGEN

1. Statistisch overzicht 27
2. COMETT-demonstratieprojecten 34
3. COMETT-publikaties 1994 39
4. Leden van het COMETT-Comité/leden van de gezamenlijke COMETT/EVA-Comités 41
5. COMETT Informatiecentra 47

OVERZICHT VAN DE UITVOERING

COMETT I, het Programma van de Europese Gemeenschap voor samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen inzake opleiding op het gebied van de technologie, werd goedgekeurd bij Besluit 86/365/EEG van de Raad van 24 juli 1986. Na een voorbereidend jaar in 1986 volgde een operationele fase van drie jaar (1987-1989).

De tweede fase van het programma - COMETT II - voor de periode 1990-1994 werd in december 1988 door de Raad goedgekeurd (Besluit 89/27/EEG) en ging van start op 1 januari 1990. COMETT II is gericht op de bevordering van het onderwijs in de technologieën (met name de geavanceerde technologieën), de ontwikkeling van hooggeschoold personeel en de vergroting van het concurrentievermogen van het Europese bedrijfsleven. COMETT II is niet alleen een verlenging, maar ook een verdieping en verbreding van COMETT I. Het Besluit beklemtoont nogmaals de rol van COMETT als communautair programma voor geavanceerde technologische en toegepaste opleiding, maar legt een grotere nadruk op de veranderende kwalificatievereisten en op regionale behoeften.

Met het van start gaan van deze tweede fase en in overeenstemming met het Besluit van de Raad van 22 mei 1989 konden ook de universiteiten en ondernemingen in de Lid-Staten van de EVA (Europese Vrijhandelsassociatie) aan het COMETT-programma deelnemen.

Het budget voor COMETT II voor de periode 1990-1994 is begroot op 200 miljoen ECU als bijdrage van de Gemeenschap; bedrag waaraan de bijdrage van de EVA-landen wordt toegevoegd, te weten 30 miljoen ECU voor dezelfde periode.

De laatste Aanvraagronde van het COMETT-programma ging van start. De projectvoorstellen konden, uitsluitend door SOUO's, worden ingediend voor Categorie Ba (studentenstages), Categorie Bc (personeelsuitwisselingen), Categorie Ca (korte intensieve cursussen) en Categorie D (aanvullende maatregelen). Door 192 SOUO's binnen COMETT werden voorstellen voor een totaal van 596 gezamenlijke Europese opleidingsprojecten ingediend. De vraag naar transnationale studentenstages was vijf maal zo groot als het aanbod: de SOUO's stelden namelijk 33.700 studentenstages voor, terwijl er naar schatting 6.700 werden toegewezen. Er werden 327 transnationale personeelsuitwisselingen aangevraagd. Verder werden 1.631 voorstellen voor korte cursussen ontvangen, d.w.z. bijna drie maal zo veel als het aantal korte cursussen dat in 1994 werd aanvaard. De populairste technologische sectoren waren milieu (81 voorstellen), gegevensverwerking (65 voorstellen) en telecommunicatie (47 voorstellen).

Naarmate COMETT II zijn einde naderde, werd een begin gemaakt met de eindevaluatie van het programma. Bij de evaluatie zal men zich niet zozeer uitsluitend bezighouden met de vraag of het programma zijn doelstellingen heeft bereikt, maar zal worden onderzocht op welke manier deze resultaten zijn bereikt, welke de voordelen van de samenwerking tussen universiteit en onderneming zijn en in welke contexten dergelijke samenwerking succesvol is. Het doel van de evaluatie is om alle Europese organisaties - van de Commissie tot nationale regeringen, universiteiten en ondernemingen in geheel Europa - te laten profiteren van de ervaring met het COMETT-programma, zodat zij de lessen hiervan bij toekomstige

programma's en activiteiten kunnen toepassen. De samenwerking tussen universiteit en onderneming blijft een essentiële strategie voor de toekomstige ontwikkeling van de Europese Unie en gehoopt wordt dat de resultaten van de transnationale samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen aan een breed Europees publiek beschikbaar zullen worden gesteld.

Bij de evaluatie zullen twee hoofdlijnen worden gevolgd. Op basisniveau zal in een aantal technische verslagen de ontwikkeling van het programma volgens zijn vier categorieën worden geanalyseerd. Deze technische verslagen, die op de eindverslagen van de initiatiefnemers zijn gebaseerd, worden met hulp van het Technical Assistance Office opgesteld door DG XXII. Tevens wordt een aantal horizontale vraagstukken bestudeerd, ten einde de bijdrage van COMETT aan de ruimere context van Europees beleid en ontwikkeling op het gebied van onderwijs en opleiding te evalueren. Om ervoor te zorgen dat de verslagen een afspiegeling van de dagelijkse realiteit vormen, worden zij hoofdzakelijk door externe deskundigen opgesteld.

De rode draad in de evaluatie is de huidige stand van zaken bij de samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen in Europa. Dit thema, dat de kern van het COMETT-programma vormt, zal worden bestudeerd vanuit een groot aantal verschillende gezichtspunten die de verschillende manieren weerspiegelen waarop de door DG XXII en de nationale regeringen gesteunde COMETT-initiatiefnemers in de loop van de vijf jaar van het programma ernaar hebben gestreefd de samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen vorm te geven, te ontwikkelen en er een toegevoegde waarde aan te geven. Tot de belangrijkste onderwerpen behoren de bijdrage van het programma aan netwerkvorming, permanente scholing, opleiding en vaardigheidsbehoeften, mobiliteit en het effect op het bedrijfsleven, vooral het MKB.

Een eerste verslag inzake de evaluatie werd gepresenteerd op de COMETT-conferentie in Bonn op 12-13 december 1994, en DG XXII is voornemens om de verslagen in het voorjaar van 1995 te publiceren.

In samenwerking met het Duitse voorzitterschap en met de steun van DG XXII vond de laatste conferentie van het COMETT-programma op 12 en 13 december in Bonn plaats. Aan deze conferentie, met de titel *COMETT - evaluatie en lessen voor de toekomst*, namen circa 350 afgevaardigden deel. Ofschoon de conferentie uit de ervaringen met het COMETT-programma putte, lag de nadruk sterk op het bouwen aan de toekomst.

COMETT deelde een stand met FORCE op de *Qualifikationsmesse 94*, de eerste beroepsopleidingsbeurs, die in Hannover werd gehouden. Vier COMETT-projecten en vier FORCE-projecten toonden de resultaten van hun opleidingsprojecten aan een publiek dat bestond uit het bedrijfsleven, universiteiten, onderzoekers, enz.

* *
*

I. ACHTERGROND: DE OORSPRONG EN DOELSTELLINGEN VAN HET COMETT-PROGRAMMA

Het COMETT-programma is uniek in de Gemeenschap omdat dit het enige transnationale programma op het gebied van opleiding voor technologie door middel van de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven is. Om de relaties tussen het hoger onderwijs en het bedrijfsleven te versterken ondersteunt COMETT talrijke vormen van dialoog en samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen, die alle met technologische veranderingen verband houden. Deze verschillende samenwerkingsactiviteiten vullen elkaar in hoge mate aan en vormen zo een algemeen patroon voor institutionele samenwerking ten behoeve van technologische ontwikkeling. De belangrijkste doelstelling van COMETT is het ontwikkelen van netwerken en partnerschappen die de overdracht en uitwisseling van ervaring, kennis en know-how binnen de context van de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven mogelijk maken.

COMETT staat voor **COM**munity programme for **E**ducation and **T**raining in **T**echnology (Actieprogramma van de Europese Gemeenschap voor onderwijs en opleiding inzake technologie). Het programma werd opgezet om de samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen bij de opleiding op het gebied van de technologie (zowel initiële als permanente opleiding) te ontwikkelen.

De eerste fase van het programma werd goedgekeurd bij Besluit 86/365/EEG van de Raad van 24 juli 1986. Na een voorbereidend jaar in 1986 volgde de operationele fase van COMETT I die drie jaar duurde, van 1987-89. De tweede fase van COMETT, voor de periode 1990-94, werd door de Raad in december 1988 goedgekeurd (Besluit 89/27/EEG). COMETT II ging op 1 januari 1990 van start.

Met het van start gaan van deze tweede fase en in overeenstemming met het Besluit van de Raad van 22 mei 1989 konden ook universiteiten en ondernemingen in de Lid-Staten van de EVA (Europese Vrijhandelsassociatie: Oostenrijk, Finland, IJsland, Noorwegen, Zweden, Zwitserland en Liechtenstein) aan COMETT deelnemen.

1.1 De doelstellingen van COMETT

COMETT in 1994

- In 1994 werden door het COMETT programma meer dan 7.800 transnationale studentenstages en 250 personeelsuitwisselingen van universiteiten naar het bedrijfsleven gefinancierd
- Tevens werden circa 700 gezamenlijke opleidingen gefinancierd
- 175.513 Europeanen hebben geprofiteerd van door COMETT gesteunde cursussen op het gebied van technologie
- Er werden 206.698 lesuren op het gebied van technologie gegeven
- Vele uiteenlopende leermiddelen werden ontwikkeld, waaronder video's, CD-I, CD-ROM, audiocassettes, boeken en dia's

Het programma is gericht op de bevordering van de opleiding op het gebied van de technologie (met name de geavanceerde technologie), de ontwikkeling van hooggekwalificeerd menselijk potentieel en de vergroting van het concurrentievermogen van het Europese bedrijfsleven. In die hoedanigheid vormt COMETT een belangrijk onderdeel van het totale programma van de Commissie op het gebied van onderwijs en opleiding. Door de ontwikkeling van transnationale banden tussen universiteiten en ondernemingen te steunen draagt COMETT bij tot het uitwerken van systemen en mechanismen die de behoeften van het bedrijfsleven aan hooggekwalificeerd personeel op het gebied van technologie moeten opsporen en opvangen. Aldus draagt COMETT eveneens bij tot de ontwikkeling van de sociale en economische samenhang in de gehele Gemeenschap. Dit doel wordt versterkt door de steun van COMETT bij de technologieoverdracht naar de minder ontwikkelde regio's.

De specifieke doelstellingen van COMETT II zoals zij staan beschreven in artikel 3 van het Besluit van de Raad van 16 december 1988 zijn:

- **De bijdrage van technologische opleidingen tot de economische en sociale ontwikkeling**
  'het verbeteren van de bijdrage tot opleiding op het gebied van met name de geavanceerde technologieën op de verschillende betrokken niveaus en daardoor van de bijdrage tot de economische en sociale ontwikkeling van de Gemeenschap';

- **Gezamenlijke opleidingsprojecten van universiteit en onderneming**
  'het bevorderen van de gezamenlijke ontwikkeling van opleidingsprogramma's en de uitwisseling van ervaring, alsmede het optimaal gebruik van de middelen inzake opleiding op communautair niveau, met name door de totstandbrenging van transnationale sectoriële en regionale netwerken voor projecten inzake opleiding op het gebied van met name geavanceerde technologieën';

- **Scholingsbehoeften van kleine en middelgrote ondernemingen**
  'het inspelen op de specifieke scholingsbehoeften van kleine en middelgrote

ondernemingen, rekening houdend met bepaalde prioritaire maatregelen';

- **Gelijke opleidingskansen voor mannen en vrouwen**
  'het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen inzake initiële en permanente opleiding op het gebied van met name de geavanceerde technologieën';

- **Bevordering van de Europese dimensie**
  'het geven van een Europese dimensie aan de samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen inzake initiële en permanente opleiding op het gebied van de technologieën, met inbegrip van de toepassing en overdracht ervan'.

II. HET COMETT-PROGRAMMA - KENMERKEN, ONTWIKKELING EN RESULTATEN IN 1994

2.1 De wijze van uitvoering

Het voornaamste doel van het COMETT-programma is de ontwikkeling van samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven op het gebied van technologische opleiding. Om dit te bereiken richt het programma zich op vier belangrijke werkterreinen, die elk een *Categorie* binnen het totale programma vormen.

Het COMETT-programma concentreert zich op de volgende typen activiteiten:

- Europees netwerk van samenwerkingsverbanden op opleidingsgebied tussen universiteiten en ondernemingen (Categorie A)
- Transnationale studentenstages en personeelsuitwisselingen (Categorie B)
- Korte intensieve cursussen en opleidingsmaterialen (Categorie C)
- Aanvullende maatregelen (Categorie D).

2.2 Europees netwerk van samenwerkingsverbanden op opleidingsgebied tussen universiteiten en ondernemingen (Categorie A)

De samenwerkingsverbanden op opleidingsgebied tussen universiteiten en ondernemingen (SOUO's) vormen de kern van het COMETT-programma. Zij fungeren als raakvlakken tussen de universitaire wereld en het bedrijfsleven en analyseren de scholingsbehoeften van een bepaalde regio of technologische sector. De SOUO's werken nauw met elkaar samen, bieden gespecialiseerde informatiediensten en organiseren studentenstages. Zij kunnen de beste beschikbare bekwaamheden in Europa op een bepaald vakgebied opsporen en op specifieke behoeften toegesneden opleidingsprojecten organiseren. Doordat zij universiteiten, ondernemingen, onderzoekorganisaties, instellingen en eindgebruikers bij elkaar brengen, vormen de SOUO's van COMETT een ideaal platform voor nauwere samenwerking. Sedert het begin van COMETT II in 1990 hebben zij meer dan 20.000 studentenstages in het bedrijfsleven en circa 500 personeelsuitwisselingen georganiseerd. Meer dan 100.000 personen hebben van door COMETT gesteunde opleiding geprofiteerd.

Met steun van COMETT werden in 19 landen in heel Europa 205 SOUO's opgezet. SOUO's kunnen *regionaal* of *sectorieel* van aard zijn.

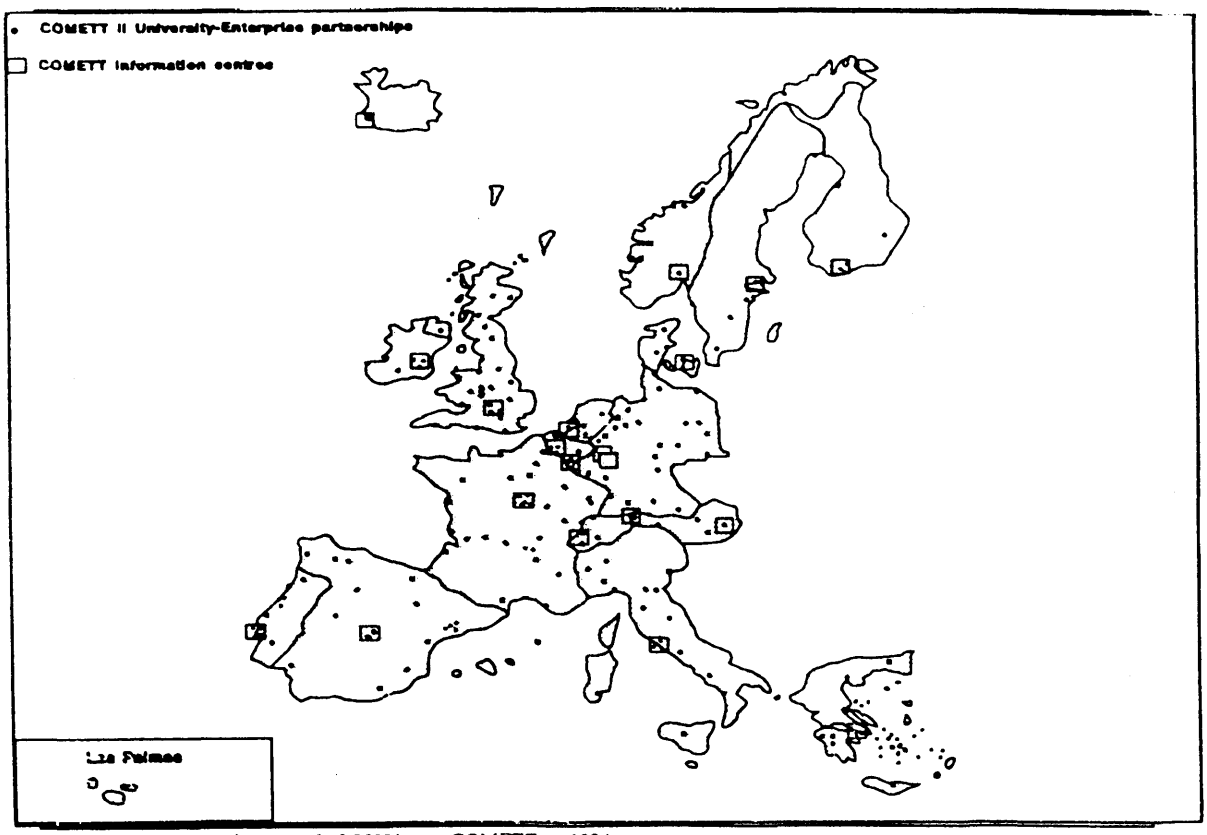
Regionale SOUO's verenigen groepen universiteiten en ondernemingen in gezamenlijke opleidingsprojecten binnen een bepaald geografisch gebied onder auspiciën van de overheid of particuliere instanties. De regionale SOUO's kunnen een belangrijke invloed op de opleiding in hun regio's hebben en het overgrote deel van de Gemeenschap en de EVA-landen bestrijken. In meer dan twee derde van de Europese regio's bestaat een regionaal SOUO in het kader van COMETT II.

Sectoriële SOUO's brengen universiteiten, ondernemingen en andere organisaties op

transnationale basis binnen een specifieke bedrijfstak of technologische sector bij elkaar ter verbetering van de opleiding op dat gebied. De in het kader van COMETT aanvaarde sectoriële SOUO's strekken zich over een breed scala van technologische sectoren uit.

- ***Ontwikkelingen en resultaten in 1994***

2.2.1 In 1994 was de Aanvraagronde beperkt tot SOUO's en werden niet minder dan 596 aanvragen ingediend, d.w.z. SOUO's dienden aanvragen voor 33.700 studentenstages, 327 personeelsuitwisselingen en 1.631 korte intensieve cursussen in. In totaal werd 84% van de voorstellen door de Lid-Staten van de EG en 16% door de EVA-landen ingediend. Het totale gevraagde bedrag beliep 163 miljoen ECU, meer dan vijf maal zoveel als het beschikbare budget.

De geografische spreiding van de SOUO's van COMETT in 1994

2.2.2 Van de in 1994 door de SOUO's ingediende projecten werden er voor financiering door COMETT 588 geselecteerd, die 7.835 studentenstages, 253 personeelsuitwisselingen en 675 korte intensieve cursussen omvatten.

2.3 Transnationale uitwisselingen (Categorie B)

De steun voor transnationale uitwisselingen valt uiteen in twee categorieën:

- **Studentenstages**: COMETT biedt beurzen aan studenten en recentelijk afgestudeerden om hun opleiding aan te vullen met hooggekwalificeerde werkervaring die voor hun vakgebied relevant is. De deelnemers brengen in een bedrijf in een andere Lid-Staat of een EVA-land een stageperiode door die 3 tot 12 maanden duurt (Categorie Ba).

- **Personeelsuitwisselingen**: deze beurzen maken detacheringen mogelijk (2-12 maanden) van personeel van universiteiten naar bedrijfsleven of vice versa in een andere Lid-Staat of een EVA-land, opdat dit personeel zijn vaardigheden aan de gastorganisatie overdraagt (Categorie Bc).

Transnationale uitwisselingen van studenten en personeel vormen een belangrijke activiteit van de SOUO's. In de loop der jaren is de belangstelling voor deze categorie gestaag toegenomen. Zoals uit de resultaten duidelijk blijkt, zijn het niet alleen de studenten die van deze uitwisselingen profiteren. Wat de studenten betreft, behoren tot de voordelen een reisbeurs, vergoeding van de kosten van levensonderhoud, een taalopleiding plus de mogelijkheid om academische interesses in overeenstemming te brengen met de werkelijke behoeften in het bedrijfsleven en aldus de kansen op werk te verbeteren. Het gastbedrijf wint een extra personeelslid met specifieke technische vaardigheden, toegang tot innovatie, alsook contacten met een netwerk van Europese partners voor samenwerking op het gebied van O&O.

- ***Ontwikkelingen en resultaten in 1994***

2.3.1 In 1994 werden door COMETT 176 projecten in Categorie Ba aanvaard. Deze projecten verstrekten beurzen voor 7.835 studentenstages (tegen 7.700 stages in 1993 en 6.900 in 1992).

2.3.2 Uit de 95 aanvragen voor personeelsuitwisselingen selecteerde COMETT 92 projecten door middel waarvan 253 personeelsuitwisselingen zullen worden georganiseerd.

2.3.3 In 1989 was de **'pool'**-procedure gestart. In het kader van deze procedure ontvangen de SOUO's van COMETT van de Commissie een gemeenschappelijk fonds ('pool') voor beurzen voor studentenstages, die tijdens het daaraanvolgende academische jaar op flexibele wijze kunnen worden toegekend aan studenten die een stageperiode in een onderneming in een andere Lid-Staat doorbrengen. Ofschoon zij aanvankelijk uitsluitend voor studentenuitwisselingen waren opgezet, omvatten de 'pools' vanaf 1991 tevens de organisatie van cursussen.

Door middel van de 'pool'-procedure kunnen de SOUO's blijk geven van hun capaciteiten op het gebied van het opsporen van kwalificatietekorten of opleidingsbehoeften van het bedrijfsleven. Het SOUO kan zijn partners

adviseren inzake de overdracht van deskundigheid en kennis. Het grote succes van de 'pool'-procedure wordt weerspiegeld door het feit dat de meeste SOUO's van COMETT actief hieraan deelnemen.

2.4 Gezamenlijke projecten voor de permanente opleiding op het gebied van de technologie en voor de multimediale opleiding op afstand (Categorie C)

2.4.1 De Aanvraagronde van 1993 richtte zich uitsluitend op **Korte intensieve cursussen** met een Europese dimensie op het gebied van met name de geavanceerde technologieën, die zijn opgezet voor de snelle verspreiding - door en in de universiteiten en door en in het bedrijfsleven - van de resultaten van onderzoek en ontwikkeling op het gebied van nieuwe technologieën en hun toepassingen. Korte intensieve cursussen bevorderen de overdracht van technologische innovatie naar sectoren waar deze innovatie nog geen toepassing had gevonden (Categorie Ca).

2.4.2 Andere typen projecten die onder deze titel vallen, zijn de drie jaar durende **gezamenlijke opleidingsprojecten** (Categorie Cb) en de **demonstratieprojecten** (Categorie Cc), die gedurende een periode van drie tot vier jaar door de Gemeenschap worden gesteund.

- ***Ontwikkelingen en resultaten in 1994***

2.4.3 De **korte cursussen** van COMETT zijn vooral gericht op technologieoverdracht waarbij het MKB betrokken is. In het kader van de Aanvraagronde 1994 werden door de SOUO's 182 aanvragen voor 1.631 korte cursussen ingediend (gemiddeld 9 cursussen per SOUO). Door middel van de 182 in het kader van deze Categorie aanvaarde projecten zullen 675 cursussen kunnen worden georganiseerd.

2.4.4 In het beginstadium van COMETT II waren **28 demonstratieprojecten** geselecteerd vanwege hun voorbeeldfunctie en hun potentiële invloed op de opleiding op het gebied van de technologie in Europa. Deze breed opgezette projecten voldoen aan één of meer van de volgende vier kenmerken: zij pakken vaardigheids- en kwalificatiebehoeften in specifieke technische sectoren op Europese schaal aan; zij zijn gericht op het ontwikkelen van nauwe en duurzame samenwerking tussen bedrijfsleven en universiteiten; zij concentreren zich op geëigende bedrijfsopleidingsprogramma's voor het MKB; en tenslotte zijn zij echte 'overdrachtprojecten', dat wil zeggen dat zij zich op de overdracht van kwalificaties, vaardigheden en methoden concentreren. De demonstratieprojecten worden gedurende een periode van drie tot vier jaar ieder tot een bedrag van 500.000 ECU door de Gemeenschap ondersteund (waarbij minimaal hetzelfde bedrag door de partners wordt bijgedragen). Sommige projecten werden gedurende drie jaar gesteund, terwijl andere

gedurende vier jaar steun ontvingen. Een lijst van demonstratieprojecten bevindt zich in Bijlage 2.

2.5 Aanvullende maatregelen (Categorie D)

Deze vierde Categorie omvat een reeks maatregelen op het gebied van stimulering, evaluatie en ondersteuning. Het besluit om de SOUO's te verzoeken om in 1994, evenals in 1993, aanvullende projecten in te dienen, was op technische en strategische doelstellingen gebaseerd:

- Technische doelstellingen: deze hielden verband met het feit dat de in 1990 opgerichte SOUO's (zoals bepaald in het Besluit van de Raad van 16 december 1988) het einde van hun periode van volledige financiële steun naderden en dat het daarom niet mogelijk was de rechtstreekse financiering ervan door middel van de Categorie Europese netwerken van het COMETT-programma voort te zetten. De Commissie en het COMETT-Comité waren echter van oordeel dat de SOUO's verdere ondersteuning nodig hadden. Het geschiktste beschikbare middel was de invoering in het kader van de Aanvraagrondes 1993 en 1994 van de mogelijkheid om financiering uit hoofde van de Aanvullende maatregelen van COMETT aan te vragen voor de in 1990 opgerichte SOUO's.

- Strategische doelstellingen: deze zijn gebaseerd op diverse overwegingen:

  - de belangrijke sociaal-economische en technologische ontwikkelingen in Europa sinds COMETT II werd opgezet, die het klimaat voor samenwerking tussen het hoger onderwijs en het bedrijfsleven hebben beënvloed;

  - ieder SOUO heeft zijn eigen dynamiek en vooruitzichten en is een microkosmos voor de samenwerking tussen universiteit en onderneming met zijn eigen specifieke prioriteiten en behoeften geworden;

  - de noodzaak de SOUO's aan te moedigen om strategieën op langere termijn uit te werken die zijn bedoeld om hun potentiële rol in de volgende fase van de programma's voor samenwerking tussen hoger onderwijs en bedrijfsleven in de periode 1995-99, zowel op communautair niveau als op nationaal en regionaal niveau, te vergroten.

De in aanmerking komende SOUO's werd verzocht projecten in te dienen die een aanvulling vormden op de doelstellingen van het COMETT-programma in het algemeen, en die de SOUO's in staat zouden stellen hun institutionele rol als schakels tussen het hoger onderwijs en het bedrijfsleven in de specifieke sectoriële en/of regionale context waarbinnen zij werkzaam zijn, te ontwikkelen en uit te bouwen.

De strategische modellen van de SOUO's omvatten twee aspecten. Het eerste aspect betreft algemene verklaringen inzake de waarden en de doelstellingen van de SOUO's.

Deze hangen meestal nauw met de oorspronkelijke doelen en activiteiten van het COMETT-programma samen. Het tweede aspect heeft vooral betrekking op de betrokkenheid van SOUO's bij initiatieven die wezenlijk van die van COMETT verschillen. Deze tendens komt veel voor bij de meer geavanceerde modellen voor strategische planning van SOUO's en wanneer de SOUO's reeds duidelijk binnen een scala van activiteiten werkzaam zijn.

Het is gebruikelijk dat de individuele strategische modellen bij de SOUO's elementen van beide aspecten omvatten. Kenmerkend is een elementaire taakomschrijving waarin vooral COMETT-vraagstukken worden belicht en een strategisch activiteitenplan voor de langere termijn dat een aantal initiatieven omvat die verder gaan dan de doelstellingen van het COMETT-programma.

Algemene SOUO-strategieën - SOUO-taken	
Acties en strategieën	**Projecten**
• ondersteuning van algemene COMETT-doelstellingen • bewustmaking inzake het COMETT-programma • marketing van SOUO's en het COMETT-programma; kiezen van een marketingstrategie • bevordering van contacten tussen hoger onderwijs en bedrijfsleven, hun toekomstige rol in kwesties betreffende opleiding voor technologie, de Europese dimensie, vaardigheidsbehoeften en de ontwikkeling van innoverende curricula en kwalificaties, en de bijdrage hiervan aan de ontwikkeling van geëigende opleidingsinstrumenten • consolidering van het SOUO-netwerk, zowel op micro- als op macroniveau • evaluatie van het effect van het COMETT-programma in de regio of de sector • ontwikkeling van COMETT-kwaliteitsnormen • ontwikkeling van op elkaar aansluitende activiteiten, zoals - marketing van SOUO-diensten bij bedrijven om hun actieve betrokkenheid bij ontwikkelingsprojecten te garanderen; - uitvoering van onderzoek naar de opleidingsbehoeften in de bedrijven; - aanbieden van de noodzakelijke opleidings- en mobiliteitsmogelijkheden om in de gedefinieerde behoeften te voorzien - toezien op follow-up activiteiten	• Compass (DK): conferentie inzake personeelsuitwisselingen of Batech (I) bestuderen SOUO-modellen en praktijk inzake de opleiding van opleiders • Deus (DK): conferentie inzake afstandsonderwijs of het Viking Forum (N) betreffende leren in het bedrijfsleven gedurende het gehele leven. • SOUO Donau (A): marketingmodel voor samenwerking tussen belangrijkste actoren in de regio • Eurobuild (S) en BAP (D) stellen een gids voor opzet en beheer van cursussen van het COMETT-type samen • SOUO BIO M.E.C. (DK) bouwt een COMETT-stand voor promotie van het programma bij vergaderingen en op handelsbeurzen • TTS (VK) zet een reeks subnetwerken in de regio op door middel waarvan de coördinatie van contacten tussen hoger onderwijs en bedrijfsleven efficiënter kan worden beheerd • SOUO Zuid-Zweden (S) zet binnen Zweden regionale bijkantoren op om 'de regio beter te vertegenwoordigen en meer partners aan te trekken'. • In 1993 koppelden zowel sectoriële als regionale Italiaanse SOUO's hun projecten aan elkaar om een nationaal netwerk met de titel Programma Futuro op te richten • ADEIT (E) en Action Line (GR) ontwikkelen een gids voor totaal kwaliteitsbeheer ten behoeve van SOUO's • Zuid NL, Artiste stelt een vergelijkende opleidingsbehoeftenanalyse op • Target (VK) is van plan opleidingsbehoeftenanalyses in de medische sector uit te voeren, naar aanleiding waarvan werknemers in ziekenhuizen gepersonaliseerde opleidingstrajecten zullen krijgen. Het SOUO zou dan een hoofdrol bij de organisatie van de opleidingsactiviteiten spelen. • SOUO Mid West (IRL), een erkend initiatiefnemer op het gebied van regionale ontwikkelingsprojecten van de EU, start met een vergoeding voor zijn cliënten/partners wanneer zij bekendheid geven aan door de EU gefinancierde projecten.

▸ *Ontwikkelingen en resultaten in 1994*

2.5.2 Voor de Aanvraagronde voor Categorie D werden door in totaal 144 SOUO's aanvragen ingediend. Van de 207 ingediende subprojecten waren er 170 succesvol. Deze ontvingen financiële steun van de Commissie. Naar aanleiding van de selectieprocedure werden in het kader van Categorie D contracten voor een totaalbedrag van 2.721.650 ECU met de SOUO's afgesloten.

2.6 Toegevoegde waarde van COMETT

Door het COMETT-programma is een evenwichtig netwerk voor de samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven ontwikkeld dat in geheel Europa essentiële banden tot stand heeft gebracht. Vele nieuwe samenwerkingsverbanden dragen nu actief tot het economisch en maatschappelijk welzijn in de Gemeenschap bij. Er zijn talrijke uitwisselingen georganiseerd tussen landen die daarvóór nooit studenten of personeel hadden uitgewisseld. Zonder de steun van COMETT en de totstandkoming van het SOUO-netwerk van COMETT zouden deze uitwisselingen nooit hebben plaatsgevonden. Door naar een beter inzicht in de nationale omstandigheden op het gebied van studentenstages en permanente opleiding toe te werken heeft COMETT tot een verdere integratie van de Europese Gemeenschap bijgedragen.

In sommige landen en/of regio's heeft COMETT als katalysator bij de totstandkoming van een markt op het gebied van permanente opleiding gefungeerd, terwijl het in andere landen tot de verrijking, de doorzichtigheid en de kwaliteitsverbetering van de cursussen in geavanceerde technologie heeft bijgedragen. Zonder de steun van COMETT zouden vele universiteiten niet in staat zijn geweest om in de programma's voor permanente opleiding te investeren.

De COMETT-projecten bieden feedback voor de plaatselijke onderwijsprogramma's en leiden daardoor tot verbetering van de bestaande leerplannen. Voor vele universiteiten vormde COMETT de eerste kennismaking met een Europees programma. Daarnaast heeft COMETT tot bezinning en inzicht ten aanzien van structurele en beheerskwesties binnen deze instellingen bijgedragen.

COMETT heeft speciale aandacht aan de regionale ontwikkeling geschonken door middel van de vorming van een zeer actief netwerk van samenwerkingsverbanden tussen universiteiten en ondernemingen in de Gemeenschap en meer recentelijk in de EVA-landen. Het COMETT-programma omvat een groot aantal projecten die speciaal voor de overdracht van kennis en vaardigheden van de meer ontwikkelde gebieden van de Gemeenschap naar de minder ontwikkelde regio's zijn ontworpen. Hoewel dergelijke projecten in alle Categorieën en sectoren voorkomen, zijn zij voor de industrieën in de minder ontwikkelde regio's van bijzonder belang.

2.7 Regionale profielen

Als onderdeel van de eindevaluatie van het COMETT-programma werkt de Commissie aan de opstelling van een bijgewerkte reeks regionale profielen om de ontwikkeling van de regionale dimensie van COMETT in de loop van het gehele programma te schetsen.

Met behulp van deze profielen, waarin de belangrijkste kenmerken van het COMETT-programma in elke regio gedurende de eerste vier jaar van het programma worden beschreven, wordt getracht na te gaan welk effect dit programma op deze regio's in Europa heeft gehad. Voor alle 19 landen die aan het COMETT-programma deelnemen,

worden in totaal 121 regionale profielen opgesteld.

2.8 Het budget

Zoals voorzien in artikel 4 van het Besluit van de Raad van 16 december 1988 bedraagt het budget voor COMETT (1990-94) in totaal 200 miljoen ECU; de bijdrage van de EVA-landen (30 miljoen ECU) wordt hieraan toegevoegd. Het totaal van deze twee bedragen wordt geacht alle acties te omvatten die in het kader van de vier Categorieën van het programma worden ondersteund.
Vermeldenswaard is het feit dat het totale in de aanvragen verlangde bedrag ieder jaar circa tien keer zo hoog is als het beschikbare budget, hetgeen een duidelijk bewijs voor de belangstelling van het bedrijfsleven voor opleidingsactiviteiten vormt.
Voor de in 1994 geselecteerde projecten werd een totale begroting van 29,71 miljoen ECU gereserveerd. Deze werden als volgt verdeeld: 18,95 miljoen ECU voor studentenstages, 1,76 miljoen ECU voor personeelsuitwisselingen, 6,28 miljoen ECU voor korte cursussen en 2,72 miljoen ECU voor aanvullende maatregelen. Wanneer rekening wordt gehouden met de in voorgaande jaren geselecteerde projecten die nog lopen (10,4 miljoen ECU), werd in 1994 door de Europese Gemeenschap binnen het kader van het COMETT-programma een bedrag van 40,11 miljoen ECU voor opleiding op het gebied van technologie uitgegeven.

Begroting 1994, met inbegrip van de EVA-landen (in miljoen ECU)

	Toewijzingen 1994	Toewijzingen voor in voorgaande jaren afgesloten contracten
Steun aan SOUO's (Categorie A)		2,05
Studentenstages (Categorie Ba)	18,95	
Personeels-uitwisselingen (Categorie Bc)	1,76	
Korte intensieve cursussen (Categorie Ca)	6,28	
Opleidingsmaterialen (Categorie Cb)		6,75
Demonstratie-projecten (Categorie Cc)		1,6
Aanvullende maatregelen (Categorie D)	2,72	
Totaal	29,71	10,4

III. PROGRAMMABEHEER

3.1 Selectieprocedure 1994

In 1994 was de aanvraagronde beperkt tot de door het COMETT-programma gefinancierde SOUO's en was de selectieprocedure identiek aan die in de voorgaande jaren:

- Ten eerste werden de aanvragen beoordeeld door de diensten van de Commissie, met steun van het COMETT Technical Assistance Office. Tijdens deze procedure werden alle niet in aanmerking komende aanvragen in een eerste stadium verwijderd (bijv. vanwege het niet-transnationale karakter van het project, het ontbreken van een samenwerkingsverband universiteit-onderneming), en werd de basis gelegd voor de volgende stadia van de selectieprocedure.

- De projecten werden geselecteerd aan de hand van de criteria die vermeld staan in het Vademecum en het Aanvraagpakket. Overeenkomstig de fundamentele doelstellingen van COMETT moeten de projecten, om in aanmerking te komen, betrekking hebben op samenwerking tussen universiteiten en ondernemingen ten behoeve van post-secundaire opleiding op het gebied van technologie en de toepassing ervan.

- Vervolgens ging de aandacht uit naar de interne samenhang met andere communautaire programma's - zowel projecten in verband met het Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling als projecten gericht op specifieke sectoren, zoals het strategische programma ten gunste van de kleine en middelgrote ondernemingen. De communautaire programma's waarmee COMETT nauwe banden heeft, zijn DELTA[1], ERASMUS[2], FORCE[3], EUROTECNET[4], LINGUA[5] en TEMPUS[6].

- Hierna werden de projecten beoordeeld door de COMETT-deskundigengroep, een groep van onafhankelijke deskundigen van universiteiten en uit het bedrijfsleven. Hiertoe kwam deze groep op 14 februari 1994 bijeen.

- De voorgestelde ontwerp-lijst van aanvaarde projecten werd op 16 maart 1994 aan het COMETT-Comité en de Gezamenlijke COMETT/EVA-Comités voorgelegd. Hierbij werden overeenkomstig de bepalingen van het COMETT-Besluit specifieke voorzieningen getroffen om het Comité in staat te stellen projecten te bespreken

---

[1] DELTA - Developing European Learning through Technological Advance. Besluit van de Raad 88/417/EEG, PB nr. L 206, 30.7.1988, blz. 20.

[2] ERASMUS - European Community Action Scheme for the Mobility of University Students, Besluit van de Raad 87/327/EEG, PB nr. L 166, 25.6.1987, blz. 20-24.

[3] FORCE - Community Action Programme for the Development of Continuing Vocational Training in the European Community, 90/267/EEG, PB nr. L 156/1, 21.6.1990.

[4] EUROTECNET - Community wide network of demonstration projects in the field of New Information Technologies and Vocational Training. COM (85) 167 def.

[5] LINGUA - Community Action Programme to promote Foreign Language Competence in the European Community. Besluit van de Raad 89/489/EEC, PB nr. L239/24, 28 juli 1989.

[6] TEMPUS - Transeuropean mobility scheme for university studies. Besluit van de Raad 90/233/EEG, PB nr. L 131/21,7, mei 1990.

waarvoor een communautaire bijdrage van meer dan 100.000 ECU werd voorgesteld.

- Tenslotte nam de Commissie, rekening houdend met de standpunten van het COMETT-Comité en de Gezamenlijke COMETT/EVA-Comités, een beslissing over de definitieve lijst van projecten die voor communautaire steun in aanmerking kwamen.

3.2 COMETT-Comité en Gezamenlijke EG/EVA-Comités

3.2.1 De ontwikkeling van het COMETT-programma heeft vanaf het begin in nauwe samenwerking met het COMETT-Comité plaatsgevonden. Dit Comité heeft tot taak de Commissie bij te staan bij de tenuitvoerlegging van het COMETT-programma. Het Comité bestaat uit twee vertegenwoordigers van elke Lid-Staat op basis van voordrachten door de Lid-Staten. Tevens omvat het Comité twee vertegenwoordigers van de sociale partners als waarnemers. De Commissie is voorzitter van het Comité en verzorgt het secretariaat.

3.2.2 De Commissie kan het Comité raadplegen over elke aangelegenheid met betrekking tot de tenuitvoerlegging van het COMETT-programma. Het Comité geeft zijn advies, in het bijzonder inzake de hoofdlijnen van het COMETT-programma, de algemene richtsnoeren voor de financiële ondersteuning door de Gemeenschap, de procedure voor de selectie van de verschillende soorten projecten en alle maatregelen waarvoor een bijdrage van de Gemeenschap van meer dan 100.000 ECU nodig is.

3.2.3 Sinds het van start gaan van COMETT II nemen de EVA-landen eveneens aan het COMETT-programma deel en werden er Gezamenlijke EG/EVA-Comités in het leven geroepen.

3.2.4 Het COMETT-Comité kwam tweemaal formeel bijeen (16-17 maart 1994 en 9 november 1994). De Gezamenlijke EG/EVA-Comités kwamen op 28 april 1993 en op 15 juli 1993 bijeen.

In Bijlage 4 is een lijst opgenomen van de leden van het COMETT-Comité en van de Gezamenlijke EG/EVA-Comités.

3.3 COMETT Informatiecentra

3.3.1 Om de verspreiding van informatie over COMETT te vergemakkelijken en te bevorderen werden in alle Lid-Staten, en sinds het van start gaan van COMETT II ook in de EVA-landen, nationale informatiecentra opgezet. De exacte organisatorische positie van elk Informatiecentrum varieert per deelnemend land, afhankelijk van de individuele behoeften en omstandigheden. De voornaamste taken van de Informatiecentra zijn het beantwoorden van

verzoeken om informatie over het COMETT-programma, met name over projecten die worden geleid door organisaties in hun land, en het produceren van voorlichtingsmateriaal (brochures, bulletins, projectdossiers, enz.). De Informatiecentra leggen bijzondere nadruk op het verstrekken van informatie aan bedrijven. Tevens organiseren zij voorlichtingsdagen, workshops en persconferenties ter ondersteuning van de voorbereiding van nieuwe aanvragen en voor de verspreiding van de in COMETT-projecten ontwikkelde resultaten. Tenslotte verlenen de Informatiecentra in samenwerking met de SOUO's bijstand aan de initiatiefnemers van COMETT-projecten in hun land, onder andere door het zoeken van nieuwe projectpartners en het verspreiden van relevant materiaal dat in projecten in andere landen is ontwikkeld.

3.3.2 De Commissie draagt bij in de kosten van de activiteiten die door de Informatiecentra worden ondernomen. Daarnaast levert de Commissie uiteenlopende documentatie, diensten en promotiemateriaal ten behoeve van de Informatiecentra. In Bijlage 5 is een lijst van COMETT Informatiecentra opgenomen.

3.4 COMETT-deskundigen

3.4.1 In aansluiting op het Besluit van de Raad heeft de Commissie de COMETT-deskundigengroep ingesteld als een extra bron van gespecialiseerd technisch advies en technische deskundigheid. De leden van de groep worden door de Commissie benoemd op basis van hun persoonlijke kennis van een bepaald technisch terrein of technische sector die verband houdt met het werk van COMETT. De benoemingen zijn zodanig verdeeld dat er voor elk deelnemend land tenminste één deskundige is, zodat van het technologische toepassingsniveau in al deze landen kennis kan worden genomen. De deskundigen kwamen bijeen op 14 februari 1994. Het belangrijkste doel van deze vergadering was het bestuderen van de bij de Commissie ingediende projecten in antwoord op de Aanvraagronde van 1994. Hun groeiende inbreng bij de controle van projecten en hun technisch advies heeft de Commissie mede in staat gesteld de voor de verwezenlijking van de COMETT-doelstellingen meest aangewezen reeks projecten te kiezen.

3.4.2 Projectadviseurs

Vanwege de voorbeeldfunctie en de grote schaal van de demonstratieprojecten (die in 1990 waren aanvaard) werd aan ieder demonstratieproject voor de gehele looptijd ervan een projectadviseur toegewezen. Op deze manier werd een driezijdige relatie opgezet tussen de projectcoördinator, de projectambtenaar van COMETT en de projectadviseur. Deze procedure is zeer nuttig gebleken omdat daardoor de goede ontwikkeling van de demonstratieprojecten werd verzekerd.

3.5 Technische ondersteuning

3.5.1 De Commissie wordt bij de praktische uitvoering van het COMETT-programma bijgestaan door het COMETT Technical Assistance Office, een non-profit organisatie waarmee gepaste contractuele afspraken zijn gemaakt.

3.6 Samenwerking met andere communautaire programma's

3.6.1 Een belangrijk aspect van COMETT is het potentieel dat dit programma biedt voor synergieën met andere communautaire programma's. COMETT vormt een aanvulling op de strategische benadering van de Gemeenschap op het gebied van O&O en innovatie door bij te dragen tot de ontwikkeling van hooggekwalificeerd personeel dat nodig is voor de ontwikkeling, overdracht en toepassing van nieuwe technologieën. Er wordt nauw overleg gevoerd over zowel de selectie van de projecten als de voortdurende controle en verdere uitwerking van het COMETT-programma. De COMETT-projecten hebben ook banden tot stand gebracht met organisaties die actief zijn in een reeks O&O-programma's van de Commissie. Er werden in het bijzonder nauwe banden gesmeed tussen COMETT en DELTA met het oog op de complementaire doelstellingen van de twee programma's op het gebied van de technologische ondersteuning voor onderwijs en opleiding.

In 1994 hielden deze banden tussen COMETT en DELTA concreet gezien de samenwerking tussen de twee programma's wat betreft COMETT-demonstratieprojecten met nauwe banden met lopende DELTA-projecten in, zoals COSTEL (COMETT) en COSYS (DELTA), DEDICATED (zowel DELTA als COMETT), MTS (DELTA) en ECOAUDIT (COMETT), OSCAR (DELTA) en AERONAUTICS (COMETT) en JANUS (DELTA) en EMBA (COMETT).

De samenwerking tussen Eenheid E van DG XIII, verantwoordelijk voor het marktbeleid inzake informatiediensten (IMPACT), DG XXII en de SOUO's werd in 1994 voortgezet. Naar aanleiding van een vergadering in september 1993 van vertegenwoordigers van IMPACT, DG XXII en een aantal SOUO's van COMETT werd overeengekomen dat tien SOUO's in 1994 cursussen zouden organiseren. Deze cursussen over de verstrekking van elektronische informatie, die waren bedoeld voor informatieaanbieders, werden bijgewoond door vertegenwoordigers van Kamers van Koophandel, industriële samenwerkingsverbanden, regionale instanties, vakorganisaties enz. In 1994 werden 10 cursussen gegeven in zeven landen (Spanje, Frankrijk, Italië, Griekenland, Verenigd Koninkrijk, Ierland en Duitsland) en in 1995 zullen cursussen worden georganiseerd in acht landen, waaronder Oostenrijk, Finland en Portugal.

3.6.2 Op het gebied van onderwijs en opleiding vormt COMETT een aanvulling op

de activiteiten van het ERASMUS-programma ter bevordering van de mobiliteit van universitaire studenten, FORCE, het programma voor de ontwikkeling van de voortdurende scholing, en het EUROTECNET-programma voor initiële beroepsopleiding in de nieuwe informatietechnologieën. Ook bestaan er banden met de programma's LINGUA en TEMPUS.

3.6.3 Het ERASMUS-programma werd in juni 1987 door de Raad goedgekeurd en heeft tot doel de interuniversitaire samenwerking te bevorderen, in het bijzonder de toename van het aantal universitaire studenten dat een geïntegreerde studieperiode in een andere Lid-Staat doorbrengt. Hoewel er van een aantal belangrijke verschillen tussen de specifieke doelstellingen en acties van de twee programma's sprake is, hebben COMETT en ERASMUS het gemeenschappelijke beleidsdoel studenten aan te moedigen een erkende studie- of opleidingsperiode in een andere Lid-Staat door te brengen. Het TEMPUS-programma, dat specifiek gericht is op de bevordering van de ontwikkeling van de stelsels voor hoger onderwijs en de transeuropese mobiliteit in de landen van Midden- en Oost-Europa, werd op 7 mei 1990 door de Raad van Ministers goedgekeurd. Er werden nauwe banden tot stand gebracht om te zorgen voor een goede coördinatie van de totale tenuitvoerlegging en controle van de drie programma's.

IV. EVALUATIE

4.1 Achtergrond van de evaluatie van COMETT II

In artikel 6 van het Besluit van de Raad inzake COMETT II wordt verklaard: *"Vóór 30 juni 1995 zal de Commissie aan de Raad, aan het Europese Parlement en aan het Economisch en Sociaal Comité een eindverslag voorleggen ter evaluatie van de opgedane ervaring en de resultaten van COMETT II, getoetst aan de in artikel 3 omschreven doelstellingen van het programma. Daartoe zal de Commissie de Lid-Staten verzoeken om een overzicht van de nationale maatregelen die zijn genomen om COMETT II ten uitvoer te leggen."*

Afgezien van de wettelijke verplichting zoals neergelegd in het Besluit van de Raad, streeft de Commissie ernaar een bredere evaluatie uit te voeren, zodat uit de leerzame ervaringen van dit moment kan worden geput om de toekomstige programma's doeltreffender te beheren. Een aantal sleutelfactoren bij de opzet van COMETT zijn: (1) het met elkaar in overeenstemming brengen van de door de uiteenlopende onderwijsstelsels geboden kwalificaties en de vaardigheidsbehoeften van het bedrijfsleven; (2) de noodzaak om de structuur van de mechanismen voor technologieoverdracht tussen onderzoek en bedrijfsleven te verbeteren, ten einde het concurrentievermogen van ondernemingen in de EU te vergroten; (3) de noodzaak de mechanismen voor dialoog tussen universiteiten en bedrijfsleven opnieuw te definiëren.

Nu COMETT afloopt, zullen de resultaten van het programma worden geëvalueerd. In de evaluatie zal aandacht worden besteed aan hetgeen met het programma is bereikt, maar zal ook worden onderzocht op welke wijze de resultaten zijn bereikt, welk profijt er ten behoeve van de samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven uit is voortgekomen en in welke contexten dergelijke samenwerking succesvol is. Het doel hiervan is om alle Europese organisaties - van de Commissie tot de nationale autoriteiten, universiteiten en ondernemingen in geheel Europa - te laten profiteren van de ervaring met het COMETT-programma, zodat zij de lessen hiervan op toekomstige programma's en activiteiten kunnen toepassen. Hoewel COMETT nu ten einde loopt, blijft de samenwerking tussen hoger onderwijs en bedrijfsleven een essentiële strategie voor de toekomstige ontwikkeling van de Europese Unie. De manieren waarop het COMETT-programma en zijn initiatiefnemers met succes de uitdagingen van het tot stand brengen en perfectioneren van de samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven zijn aangegaan, dienen onder een breed Europees publiek bekend te worden gemaakt.

De evaluatie zal drie hoofdlijnen omvatten:

- op institutioneel niveau zullen de nationale autoriteiten een analyse verrichten van de nationale ervaring met betrekking tot het effect van het programma binnen ieder deelnemend land;

- op technisch niveau zal in een aantal zeer specifieke verslagen de ontwikkeling van

het programma binnen zijn vier categorieën worden geanalyseerd. Deze technische verslagen, die op de eindverslagen van de initiatiefnemers zijn gebaseerd, worden met hulp van het Technical Assistance Office opgesteld door de Task Force.

- een aantal belangrijke vraagstukken wordt horizontaal geanalyseerd om de bijdrage van COMETT aan de bredere context van Europees beleid en ontwikkeling op het gebied van onderwijs en opleiding te onderzoeken. Om ervoor te zorgen dat de verslagen een afspiegeling van de dagelijkse realiteit vormen, worden zij hoofdzakelijk door externe deskundigen opgesteld.

4.2 Bijdrage van de Lid-Staten en de EVA-landen

In aansluiting op besprekingen binnen het COMETT-Comité betreffende artikel 6 van het COMETT-Besluit, hebben de deelnemende landen een analyse uitgevoerd met betrekking tot specifieke kwesties die meer direct het nationale effect van COMETT en de samenhang tussen COMETT-acties en nationale/regionale programma's (in verleden, heden en toekomst) betreffen.

Ieder deelnemend land heeft zijn evaluatie op gang gebracht en beheerd. In de nationale evaluaties worden de volgende hoofdthema's belicht:

- In hoeverre is het COMETTprogramma van essentieel belang geweest voor het stimuleren van de discussie over de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven in het betreffende land?
- Welke bijdrage hebben de regionale en sectoriële SOUO-netwerken geleverd in verband met opleidings- en technologievraagstukken in elk land en zijn regio's?
- Hebben de via COMETT ondernomen mobiliteitsacties bijgedragen tot innovatie op het gebied van de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven in elk land?
- Heeft het COMETT-programma geleid tot het ontstaan van innoverende modellen voor de samenwerking op het gebied van cursusontwikkeling in ieder land?

4.3 Presentatie van andere door de Commissie ondernomen evaluatieactiviteiten

Er zijn twee activiteiten gestart:

- een interne studie op basis van de door de projecten ingediende eindverslagen;
- een externe studie waarvoor een aantal personen het effect van het COMETT-programma op specifieke kwesties onderzoekt.

4.3.1 Interne bijdrage

De Commissie heeft met hulp van het Technical Assistance Office kwalitatieve en kwantitatieve verslagen opgesteld waarin de ontwikkeling en de resultaten van elk van de categorieën van het programma aan de orde komen.

Deze studies berusten in de eerste plaats op de analyse van de eindverslagen inzake de activiteiten in iedere categorie die door de projectaanvragers en -coördinatoren reeds zijn ingediend voor de periode 1990 - 1993. Deze studies, waarin gebruik wordt gemaakt van de informatie in de eindverslagen die naar het Technical Assistance Office zijn gezonden, bevatten tevens voorspellingen inzake de verwachte resultaten van het programma gedurende de volledige programmaperiode van 5 jaar, 1990 - 1994.

Met de studies wordt beoogd de belangrijkste vraagstukken die zich tijdens de tenuitvoerlegging van de projecten hebben ontwikkeld, te identificeren en ter sprake te brengen en op de ervaring van COMETT gebaseerde aanbevelingen te doen voor toekomstige programma's die op de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven, partnerschappen, transnationale uitwisselingen en gezamenlijke opleiding zijn gericht.

De gemeenschappelijke structuur van de verslagen is als volgt:

- Presentatie van de doelstellingen van de categorie
- Kwantitatieve analyse van de resultaten
- Kwalitatieve analyse van de resultaten
- Aanbevelingen voor toekomstige programma's

De volgende verslagen zijn of worden opgesteld.

Categorie A - Netwerken en Europese opleidingspartnerschappen - SOUO's van COMETT, feiten en vooruitzichten

Categorie B - Verslag over transnationale uitwisselingen binnen COMETT

- *Verslag Categorie Ba - Transnationale studentenstages in Europese ondernemingen*
- *Verslag Categorie Bb - Geavanceerde opleidingsstages*
- *Verslag Categorie Bc - Transnationale personeelsuitwisselingen*

Categorie C - Verslag inzake gezamenlijke opleiding

- *Verslag Categorie Ca - Korte intensieve cursussen*
- *Verslag Categorieën Cb en Cc - Gezamenlijke opleidingsprojecten en demonstratieprojecten*

Verslag Categorie D - Strategieën voor samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven.

De momenteel in uitvoering zijnde evaluatie van COMETT omvat tevens een aantal door de Commissie met hulp van het Technical Assistance Office opgestelde studies waarin

aandacht wordt besteed aan bepaalde belangrijke horizontale vraagstukken die door het programma worden opgeworpen.

Het MKB in COMETT
Een sectorieel overzicht van COMETT
Koppeling van O&O en onderwijs - de ervaring met COMETT
Nationale profielen
COMETT-statistieken
COMETT-successen

4.3.2 Externe bijdragen

Om een volledige en evenwichtige evaluatie van het programma te waarborgen zal door groepen externe deskundigen een aantal studies worden verricht inzake specifieke kwesties in verband met de uitdagingen en resultaten van het COMETT-programma. De volgende studies zijn van start gegaan:

- *Het opzetten en ontwikkelen van succesvolle partnerschappen tussen universiteiten en bedrijfsleven*
- *De samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven en de ontwikkeling van nieuwe wijzen van aanpak van permanente scholing en opleiding*
- *Handboek voor goede praktijk bij analyses voor het opsporen en in het oog houden van vaardigheidsbehoeften en -tekorten*
- *De samenwerking tussen COMETT en IMPACT*
- *Mobiliteit binnen COMETT - organisatie, belemmeringen en oplossingen*
- *Sectoriële studie - Luchtvaartkunde*
- *Het effect van COMETT op het MKB*
- *Het regionaal effect van het COMETT-programma*

Bovengenoemde evaluatiedocumenten zullen in het voorjaar van 1995 zijn voltooid.

4.4 Conferenties

4.4.1 Qualifikationsmesse, Hannover, 27 - 30 september 1994

De programma's COMETT en FORCE deelden een stand op de allereerste beroepsopleidingsbeurs, die van 27 tot en met 30 september 1994 in Hannover werd gehouden. In totaal acht opleidingsprojecten, vier van COMETT en vier van FORCE, presenteerden hier hun resultaten. De door COMETT vertegenwoordigde technologische sectoren waren: druktechnologie, open en afstandsonderwijs, produktie-, planning- en controlesystemen en kwaliteitsborging in de medische techniek.

4.4.2 COMETT - evaluatie en lessen voor de toekomst, Bonn, 12 - 13 december 1994

De laatste conferentie over het COMETT-programma, die door de Commissie en het Duitse voorzitterschap werd georganiseerd, werd door circa 350 deelnemers bijgewoond. Op deze conferentie, met de titel *COMETT - evaluatie en lessen voor de toekomst*, werd vooral de samenwerking tussen bedrijfsleven en universiteiten in Europa in verleden, heden en toekomst ter sprake gebracht. Tijdens de twee dagen durende conferentie bestudeerden de afgevaardigden de bijdrage die COMETT aan de samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven, transnationale samenwerking, mobiliteit, technologieoverdracht en permanente scholing en opleiding in Europa heeft geleverd.

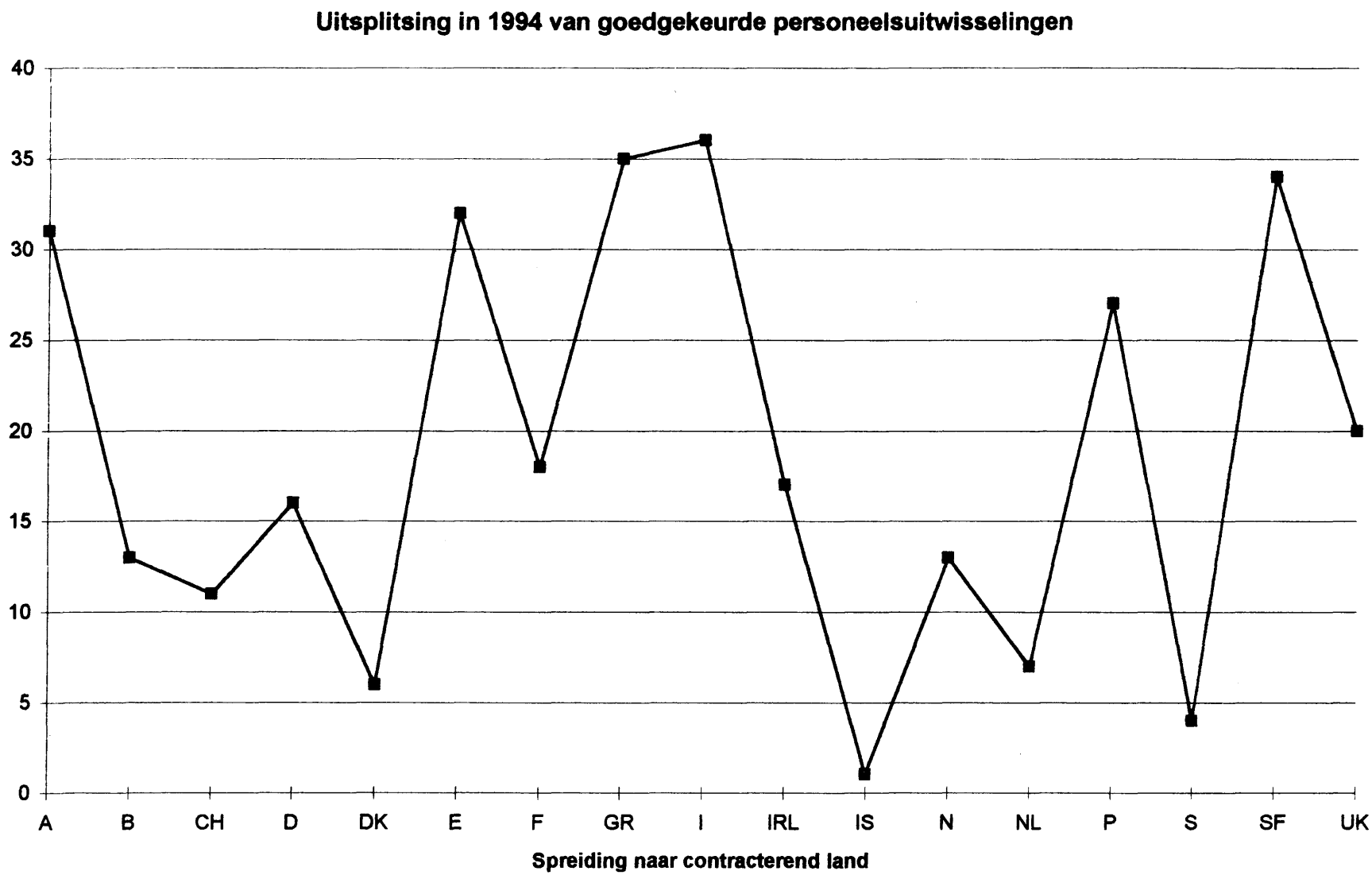
V. CONCLUSIE

In zijn laatste operationele jaar heeft het programma zijn uitgebreide netwerk van samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven geconsolideerd en in heel Europa banden van wezenlijk belang tot stand gebracht. COMETT is blijven bijdragen aan de verrijking, doorzichtigheid en kwaliteit van de geavanceerde opleiding op het gebied van de technologie. In 1994 hebben de SOUO's van COMETT zich actief bezig gehouden met de voorbereiding op de nieuwe communautaire programma's op het gebied van onderwijs en opleiding en zij bevinden zich waarschijnlijk in een goede uitgangspositie om als volwaardige partners aan de volgende generatie communautaire initiatieven deel te nemen.

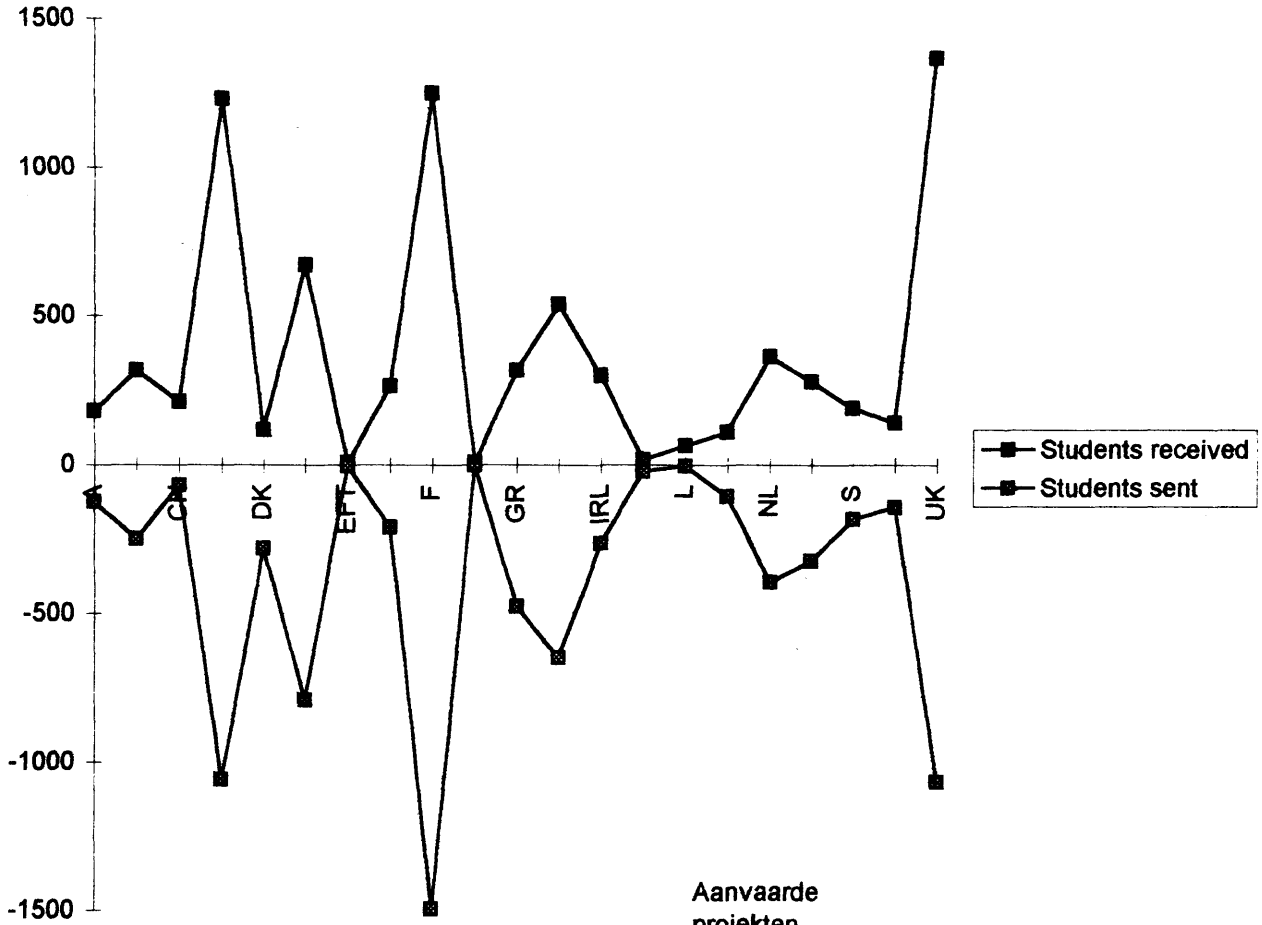
* *
*

BIJLAGE 1

Statistisch overzicht

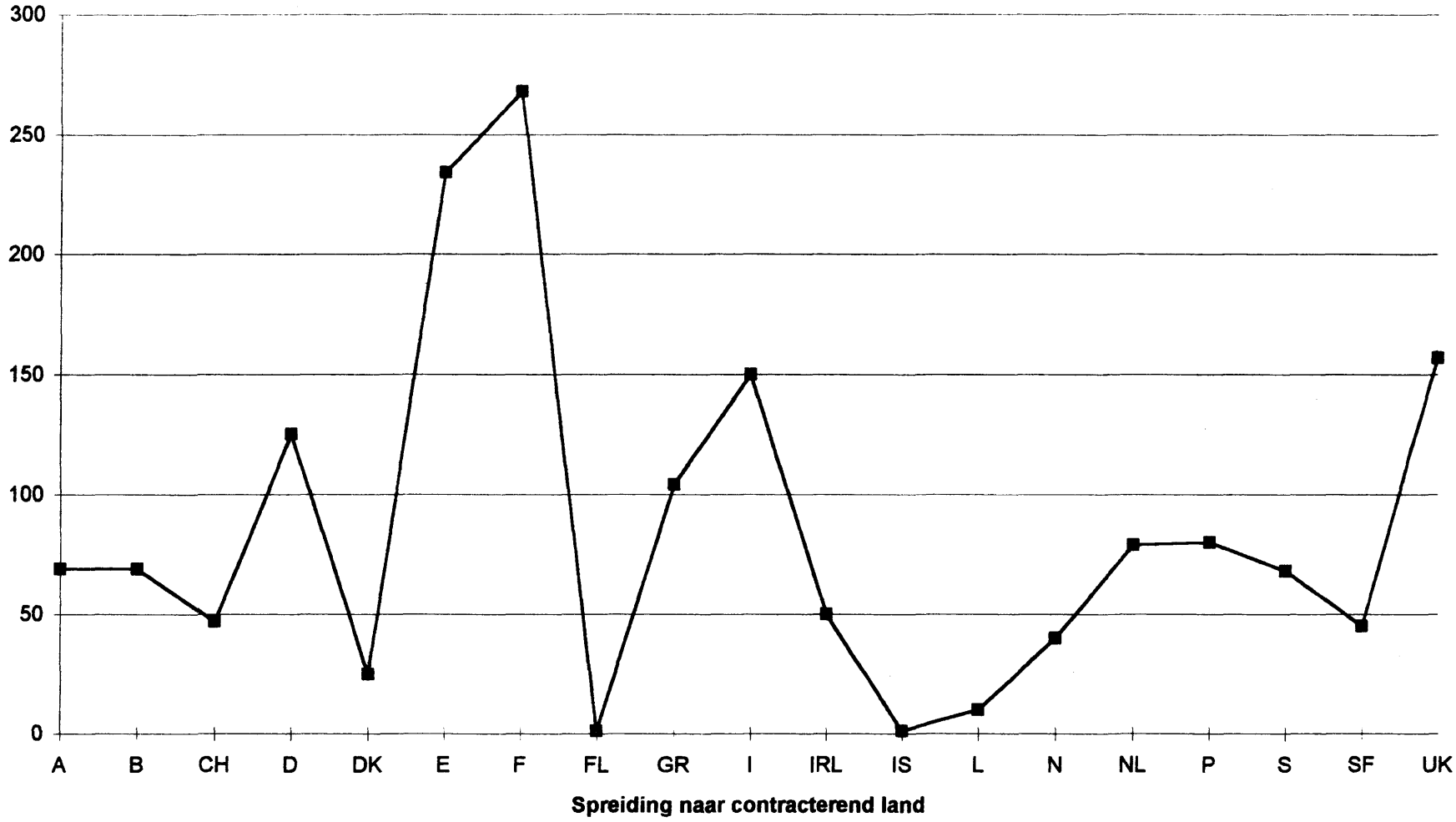

Uitsplitsing in 1994 van goedgekeurde personeelsuitwisselingen
40
35
30
25
20
15
10
5
0
A
B
CH
D
DK
E
F
GR
I
IRL
IS
N
NL
P
S
SF
UK
Spreiding naar contracterend land

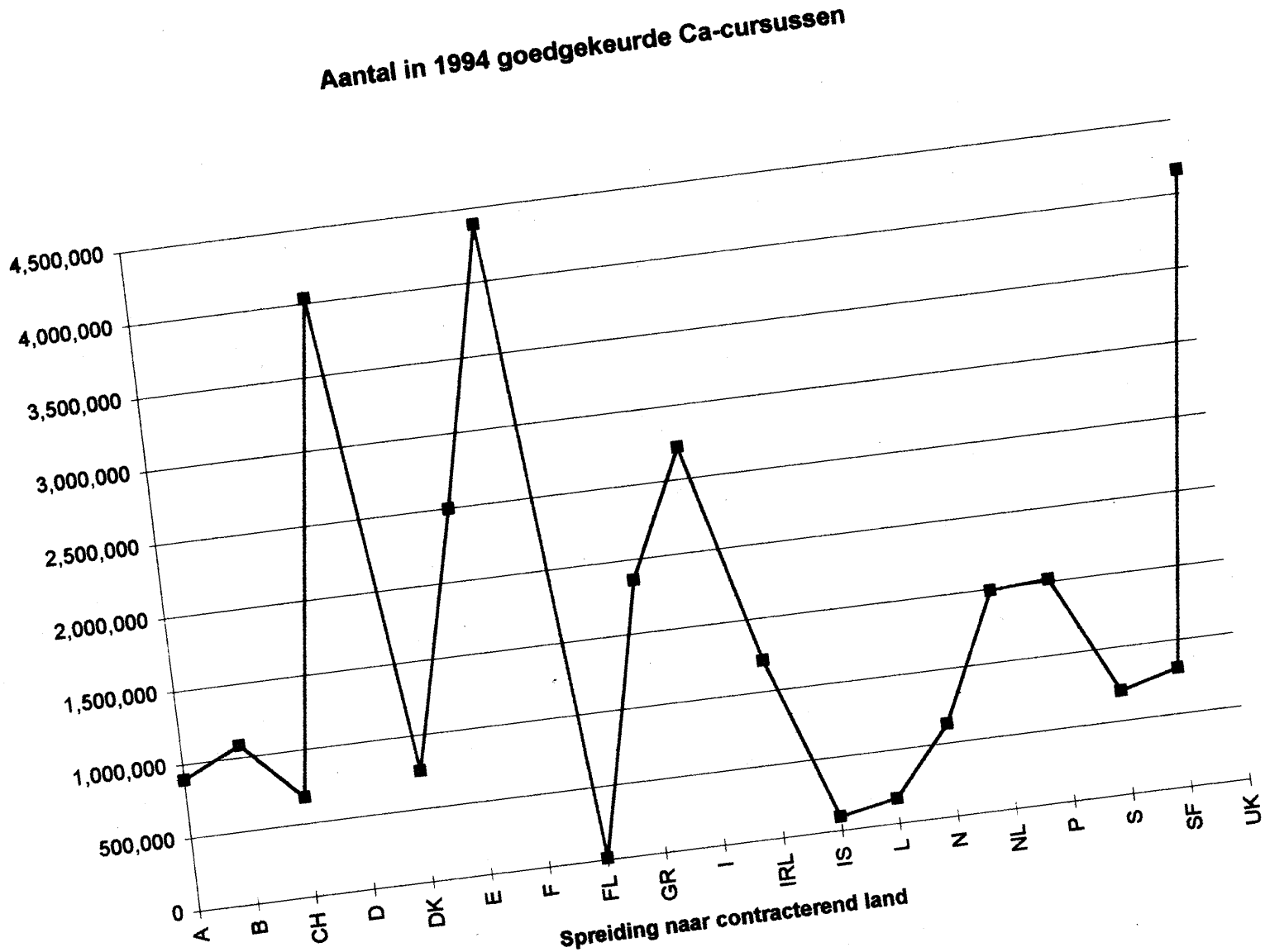
Transnationale uitwisselingen van studenten

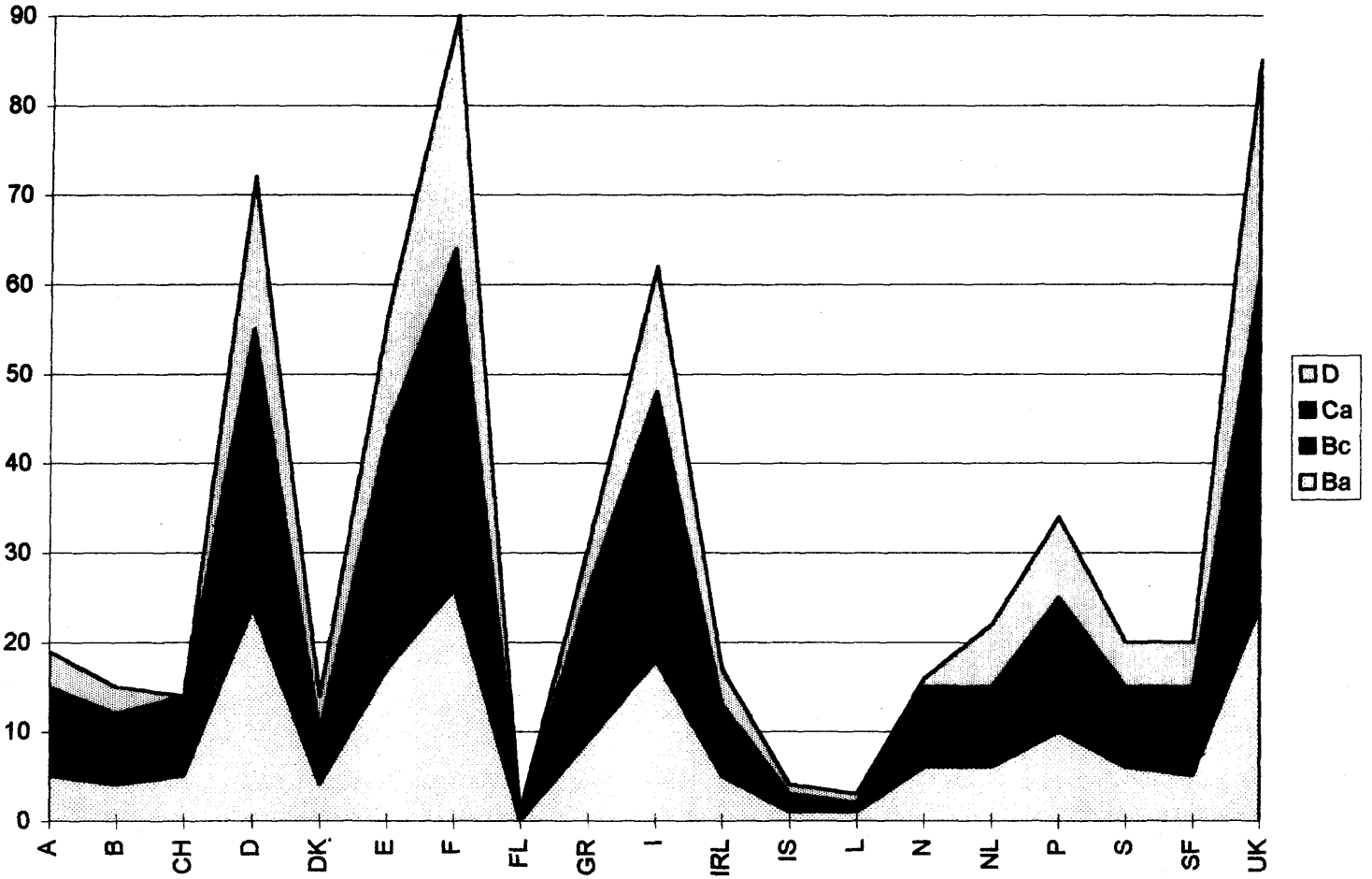
Aanvaarde projekten in 1994

Ultsplitsing van de, in 1994, aan aanvaarde projecten, toegekende begroting

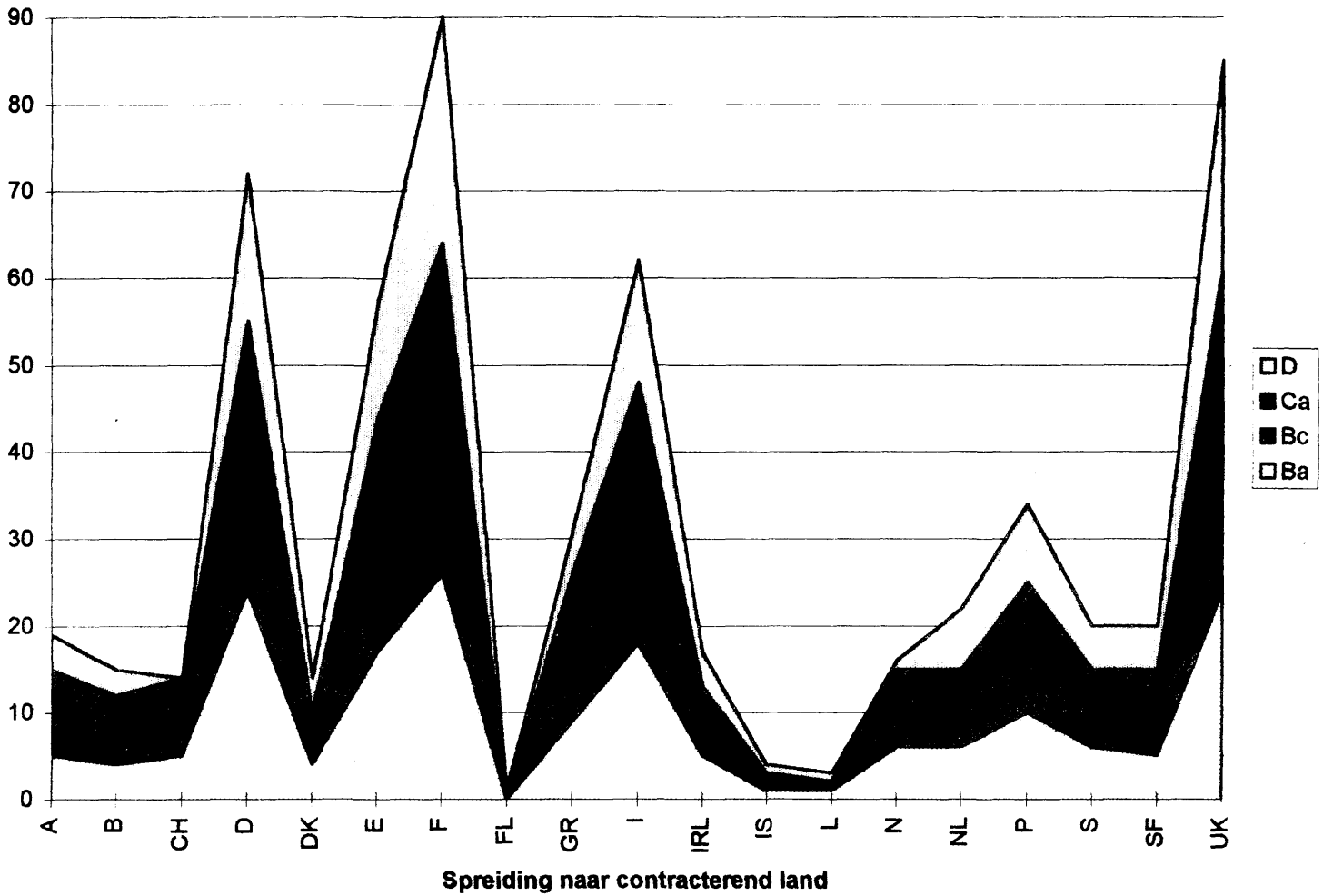

Aantal in 1994 goedgekeurde Ca-cursussen
4,500,000
4,000,000
3,500,000
3,000,000
2,500,000
2,000,000
1,500,000
1,000,000
500,000
0
A
B
CH
D
DK
E
F
FL
GR
I
IRL
IS
L
N
NL
P
S
SF
UK
Spreiding naar contracterend land

Aantal in 1994 ingediende projecten

Spreiding naar contracterend land

Aantal in 1994 aanvaarde projecten

BIJLAGE 2

COMETT-demonstratieprojecten

EUROFORM - Centre européen de didactique du secteur microélectronique et des technologies associées. (F)

Het doel van dit project is de instelling van een Europees centrum voor onderwijs in micro-elektronica en aanverwante technologieën, dat een resource centre, een onderwijscentrum ten behoeve van opleiding en een gegevensbank over in geheel Europa bestaande cursussen omvat.

AMADIS - Development of advanced training activities and educational software in computational engineering. (E)

Dit project beoogt de niveauverbetering van onderwijs aan en opleiding van Europese ingenieurs, studenten en academisch personeel, in de theorie en de toepassing van computermechanica voor het oplossen van problemen in de techniek.

ATLANTICA. (F)

Dit project is hoofdzakelijk gericht op de ontwikkeling van opleidingsmethoden voor de Europese Atlantische regio's op basis van transnationale samenwerking op het gebied van aangepaste technologische opleiding, produktiviteit en verspreidingsmechanismen.

BIT - Biotechnology in Training. (UK)

Met dit project wordt gestreefd naar de ontwikkeling en harmonisering van onderwijs en opleiding op het gebied van biotechnologie, door middel van korte cursussen in laboratoria en aanvullend multimediaal afstandsonderwijs.

IN#TEL#EC - INtegrated TELecommunications training for the European Community. (P)

Het doel van dit project is door middel van multimediale opleidingsmodules in de kwalificatie- en vaardigheidsbehoeften van telecommunicatietechnici te voorzien, en een Europese syllabus ten behoeve van de formulering van gemeenschappelijke normen voor opleiding op te stellen en te publiceren.

APECE - Advanced production Engineering Continued Education. (N)

Het doel is het ontwikkelen en verspreiden van een permanent opleidingsprogramma voor afstandsonderwijs in produktietechniek ten behoeve van de mechanische en elektrotechnische industrie, met gebruikmaking van modulaire cursussen.

ESDEP - European Steel Design Education Programme. (UK)

Dit project zal resulteren in een volledig, flexibel en rendabel programma met leermateriaal voor de opleiding van studenten en de bijscholing van reeds op het gebied van staalontwerp en -bouw werkzame ingenieurs.

QAMT - Qualitätssicherung Medizintechnik. (D)

Ten einde aan de behoeften aan kwaliteitsgarantie op het gebied van medische techniek te voldoen en in de kwalificatietekorten te voorzien, zullen tijdens dit project cursussen en leermaterialen worden ontwikkeld. Naar gehoopt wordt zal een uitgebreid netwerk voor samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven tot stand komen.

ESAVS - European school for postgraduate veterinary training and continuing education. (D)

Het voornaamste doel van dit project is het opzetten van post-academische cursussen, met inbegrip van afstandsonderwijssystemen, die tot in geheel Europa erkende diploma's op alle vakgebieden van de geavanceerde diergeneeskunde leiden.

EMBA - Management of technology in a European environment. (NL)

Dit project heeft tot doel een Europees netwerk tot stand te brengen voor de produktie, distributie en verspreiding van modules voor afstandsonderwijs die op het beheer van technologie in een Europese omgeving betrekking hebben.

BIOMERIT - Increased innovation and industrial development in the European agro-food sector through biotechnology exploitation. (IRL)

Hierdoor zal opleiding in levensmiddelentechnologie op de gebieden biomoleculaire techniek en bioproceskunde worden geboden. Er worden methoden voor de opsporing van bederf veroorzakende micro-organismen in levensmiddelensystemen ontwikkeld.

EUROPIC (NL)

Dit project betreft de Europese ontwikkeling van de postsecundaire opleiding van studenten en opleiders op het gebied van de technieken voor de vervaardiging van geïntegreerde schakelingen. Het ontwikkelde materiaal zal door de opleidingsinstituten in het bedrijfsleven worden gebruikt.

EUROHOT - Design, development, evaluation and dissemination of an open, flexible, distance learning scheme of advanced technical training for the European highway construction and maintenance industry.(IRL)

In dit project wordt gestreefd naar het door middel van een doorgeefsysteem goedkoop verspreiden van een open flexibel multimediaprogramma voor geavanceerde technische opleiding ten behoeve van de Europese autosnelwegenaanleg- en onderhoudssector.

TRITON (GR)

In dit project worden opleidingsmateriaal en cursussen inzake de technologie voor milieubescherming bij het waterbeheer ontwikkeld.

EMOT - European masters programme in management of technology. (UK)

Dit project heeft betrekking op de ontwikkeling, marketing en verspreiding van postdoctorale modules voor afstandsonderwijs op het gebied van technologie. De modules maken deel uit van een mastersprogramma voor studenten, managers en bevoegde opleiders.

AMES - Advanced Microelectronics Educational Service. (B)

Met dit project zal een structuur worden opgezet waarin gebruik wordt gemaakt van cursussen, programmatuur en satellietuitzendingen ten behoeve van de opleiding van ontwerpers van digitale micro-elektronische schakelingen en -systemen voor specifieke gespecialiseerde toepassingen (ASIC).

AGRO-BIOTECH - Applications of biotechnology in agriculture and agro-food industrie.

(GR)

Het doel hiervan is het opzetten van een opleidingsinfrastructuur om managers, technici en afgestudeerden te helpen praktijkkennis inzake de toepassingen van biotechnologie in de landbouw en de levensmiddelenindustrieën op te doen.

JESSI - JTTT-JESSI Transnational Technology Training. (D)

Het voornaamste doel van dit project is het uitbreiden van het werkterrein van het JESSI-SMI-ondersteuningsproject tot andere landen en het op peil houden van het Europese concurrentievermogen op het gebied van micro-elektronica.

TALAT - Training for Aluminium Application Technologies. (D)

Dit project is gericht op het ontwerpen, ontwikkelen en beproeven van leermateriaal op het gebied van geavanceerde technologieën voor de toepassing van aluminium en op het bieden van kwalificaties voor Europese deskundigen op dit terrein.

COSTEL - COurse System for TELecommunicationed training and innovation management. (DK)

Hierbij wordt gestreefd naar de ontwikkeling en marketing van een cursussysteem voor de opleiding van opleiders en samenwerking via de computer met on-line ondersteuning, ten behoeve van het gebruik van oplossingen op basis van computers en telecommunicatie bij de opleiding.

E.T. - Education in the transport sector E.T. project. (DK)

Het project heeft tot doel de kwalificaties in de vervoerssector te verbeteren door de ontwikkeling en verspreiding van cursussen op het gebied van informatica en telematica die voor personeel in de vervoerssector relevant zijn.

EUROMOTOR - Training modules - Innovation in motor vehicle design and manufacture. (UK)

Ter verbetering van de kennisbasis van de Europese automobielindustrie zullen in dit project hoogwaardige gezamenlijke opleidingsprogramma's op het gebied van ontwerp en fabricage van auto's worden ontwikkeld, waarin van modules en multimediatechnieken gebruik wordt gemaakt.

TQC - Total Quality Control in production industry. (S)

Het doel van dit project is het vervaardigen en distribueren van leermodules op het gebied van volledige kwaliteitscontrole met rechtstreekse toepassing op bedrijfsbeheer en produktie (vooral voor het MKB).

EUROCHEMOMETRICS - Chemometrics and qualimetrics for the chemical, pharmaceutical and agroalimentary industry. (B)

Dit project heeft betrekking op bedrijfsgerichte opleiding en overdracht van kennis inzake chemometrische en kwalimetrische technieken, met gebruikmaking van introductie- en bijscholingscursussen en afstands- en multimediatechnieken.

ECATA - European Consortium in Advanced Training for Aeronautics. (F)

Met dit project wordt beoogd een structuur voor de geavanceerde opleiding van ingenieurs te creëren, ter verbetering van de samenwerking en de opleidings- en vormingsvaardigheden op beheersniveau en van de technische integratie bij luchtvaartprogramma's.

PALIO - European standard qualification in the design, delivery, marketing and evaluation of multimedia open learning. (I)

Met gebruikmaking van open-onderwijstechnieken zullen in het kader van het PALIO-project opleidingsacties worden uitgevoerd voor vakmensen die bij ontwerp, beheer en evaluatie van systemen voor open en afstandsonderwijs en ondersteunende systemen zijn betrokken.

TOPICE - CEEC advanced courses cycle 1991-1995. (NL)

Door het ontwerpen en uitvoeren van geavanceerde cursussen ten behoeve van de ontwikkeling en overdracht van technische en managementvaardigheden van civiele ingenieurs verbetert dit project de efficiency van bedrijven in de sector weg- en waterbouwkunde en van bouwondernemingen.

BIJLAGE 3

COMETT-publikaties 1994

COMETT-publikaties 1994

- **COMETT II Compendium of projects 1993/94** (Engels en Frans)

  De structuur van het Compendium 1993/94, dat basisinformatie over alle COMETT-projecten bevat, is gewijzigd. Aan ieder SOUO wordt nu één bladzijde gewijd, met een korte samenvatting van de activiteiten, gegevens over de contactpersonen en een lijst van de projecten 1993/94 per categorie. Het Compendium omvat tevens een index van de projecten 1990-92.

- **COMETT Activiteitenverslag 1993** - juli 1994 (9 talen)

  Dit document is het jaarverslag zoals vereist in artikel 5 van het Besluit van de Raad tot vaststelling van het COMETT-programma. Doel is een formele registratie van de vorderingen die in 1993 bij de tenuitvoerlegging van het COMETT-programma werden gemaakt.

- **Networks and European partnerships - COMETT EUTPs: realities and perspectives (3 talen)**

  Dit verslag, een uitvoerig document in drie delen, verstrekt nadere bijzonderheden over de activiteiten van de SOUO's, de omgeving waarin zij opereren en hun bijdrage aan de samenwerking tussen universiteiten en bedrijfsleven in geheel Europa.

COMETT Flash (Engels en Frans)

Ten einde de organisatoren van projecten op de hoogte te houden van voor COMETT specifieke kwesties werd COMETT Flash geïntroduceerd. Na het verdwijnen van het COMETT *Bulletin* en de komst van *Le Magazine* van de Commissie wordt met de Flash gestreefd naar het verstrekken van operationele informatie en nadere gegevens over conferenties, publikaties enz., die voor COMETT initiatiefnemers van belang zijn.

BIJLAGE 4

Leden van het COMETT-Comité

COMETT II-COMITE
1 december 1994

BELGIE/BELGIQUE

Mr André PHILIPPART
Directeur général
Enseignement Supérieur/Recherche Scientifique
Ministère de l'Education, de la Recherche et de la Formation
204 rue Royale, Arcades D, 6ème étage
B - 1010 BRUXELLES

DANMARK

Ms Birgit LUND
Brogaardsvej 33
DK - 2820 GENTOFTE

Prof. Mogens KÜMMEL
Inst. for Kemiteknik
Danmarks Tekniske Højskole
Bygning 229
DK - 2800 LYNGBY

DEUTSCHLAND

Dr. Dieter FICHTNER
Leiter der Unterabteilung "Rahmenplanung, Wissenschaftsförderung"
Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft
Heinemannstrasse 2
D - 53170 BONN

Frau Erika MÜLLER-BLAß
Hessisches Ministerium für Wissenschaft und Kunst
Rheinstrasse 23-25
D - 65185 WIESBADEN

ESPAÑA

Dna MA Esther DELGADO LAITA
Centro de Información COMETT
Comision Interministerial de la Ciencia y Tenologia
c/ Rosario Pino, 14-16 planta 6a
E - 28020 MADRID

D. José R. ALVAREZ REDONDO
Escuela de Organización Industrial
c/ Gregorio del Amo, 6
E - 28040 MADRID

ELLAS

Mr. Dimitri PAPAIAKOVOU
Ministry of Industry, Energy and Technology
Messogion Street 14-18
P.O Box 14631
GR - 11510 ATHENS

Mr P. CHRYSANTHAKOPOULOS
Ministry of Industry, Energy and
Technology
Messogion Street, 14
GR - 11510 ATHENS

FRANCE

M.Yves VALLAT
Chef du Département des Affaires
Européennes internationales et
francophones pour l'enseignement
supérieur
Ministère de l'Enseignement Supérieur
et de la Recherche
Bld St Germain, 173
F - 75007 PARIS

M. Pierre LE DOUARON
Chargé de Mission à la Délégation de la
Formation Professionnelle
Mercure I
31, Quai de Grenelle
F - 75015 PARIS

IRELAND

Mr Brendan FINUCANE
FORBAIRT
The Irish Science and Technology Agency
Glasnevin
IRL - DUBLIN 9

Prof. Denis I. F. LUCEY
Deputy Chairman
Higher Education Authority
University College
IRL - CORK

ÌSLAND

Mr. Thorsteinn HELGASON
Professor of Engineering
University of Iceland
Hjardarhaga 2-6
IS - 107 REYKJAVIK

ITALIA

Dott.ssa. Maria Amata GARITO
Ministero dell'Università e della Ricerca scientifica e tecnologica
Centro Informazioni COMETT
Lungotevere Thaon de Revel, 76
I - 00196 ROMA

Dr. G. FONTI
Ministero dell'Università e della Ricerca scientifica e tecnologica
Lungotevere Thaon de Revel, 76
I - 00196 ROMA

LUXEMBOURG

Mr Paul LENERT
Conseiller du Gouvernement
Ministère de l'Education Nationale et de la Jeunesse
29, Rue Aldringen
L - 2926 LUXEMBOURG

Mr Gilles SCHLESSER
Attaché
LUXINNOVATION
7, Rue Alcide de Gasperi
L - 1615 LUXEMBOURG

NEDERLAND

Prof. Gerrit VOSSERS
Hertogenlaan 9
NL - 5663 EE GELDROP

Prof. ir. H.P.S. van LOHUIZEN
Royal Insitute of Engineers (KIVI)
Prinsessegracht 23
NL - 2500 GK DEN HAAG

NORGE

Mr. Hans BJERTNES TANGEN
Federation of Norwegian Engineering Industries
P.O. Box 7072 Homansbyen
N - 0306 OSLO

Mr. Asbjørn ROLSTADÅS
Professor
University of Trondheim, NTH
N - 7034 TRONDHEIM

ÖSTERREICH

Mrs Barbara WEITGRUBER
Büro für Europäische Bildungskooperation
Reichsratstr. 17/5. Stk.
A - 1010 WIEN

Mag. Gottfried BACHER
Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung
Rosengasse, 4
A - 1010 WIEN

PORTUGAL

Dr. Altamiro Barbosa MACHADO
Universidade do Minho
Projecto Minerva
Largo do Paco
P - 4719 BRAGA Codex

Engº João Pedro SALDANHA VERSCHNEIDER GONÇALVES
INETI - Instituto Nacional de Engenharia e
Tecnologia Industrial
Ministério da Industria e Energia
Azinhaga dos Lameiros à Estrada do Paço do Lumiar
P - 1690 LISBOA CODEX

SUOMI

Ms Monica MELEN-PAASO
Ministry of Education
P.O.Box 293
Meritullinkatu, 10
SF - 00170 HELSINKI

Mr. Heikki Hervinen
Assistant Director
Confederation of Finnish Industry and Employers
Etelaranta 10
SF - 00130 HELSINKI

Mr. Mikko NUPPONEN
COMETT Info Centre
Director
Helsinki University of Technology
Lifelong Learning Institute DIPOLI
SF - 02150 ESPOO

SVERIGE

Mrs Margareta AF WINKLERFELT
Assistant Manager
Swedish Employers' Confederation
S - 103 30 STOCKHOLM

Mr Torsten KÄLVEMARK
National Agency for Higher Education
Box 7851
S - 103 99 STOCKHOLM

UNITED KINGDOM

Mr A G B WOOLLARD
Dept. of Education and Science - FHE 2
Sanctuary Buildings
Great Smith Street
UK - LONDON SW1 3BT

GEZAMENLIJK COMETT II-COMITE

LIECHTENSTEIN

Dipl. Ing. Dr., Patentanwalt Franz BECK
Obergaβ 56
9494 SCHAAN
Princ. LIECHTENSTEIN

SWITZERLAND

Mme. Danielle MÜLLER-KIPFER
Bundesamt für Bildung und Wissenschaft
Wildhainweg 9 - PO Box 5675
CH - 3001 BERN

Dr. Christian SIMM
Swiss COMETT, National Information Centre c/o CAST/EPFL
CH - 1015 LAUSANNE

Mr. Ralph FRIEDLÄNDER
Integration Office
Bundeshaus Ost
CH - 3003 BERN

BIJLAGE 5

COMETT Informatiecentra

INFORMATIECENTRA (EG)
9 januari 1995

BELGIE/BELGIQUE (B)

Te benoemen
Ministerie van Onderwijs
Rijksadministratief Centrum
Arcadengebouw
B - 1010 BRUSSEL

M. André PHILIPPART
M. Marc-Henri JANNE
Directeur Général
Ministère de l'Education, de la Recherche et de la Formation
204 rue Royale, Arcades D, 6ème étage
B - 1000 BRUXELLES

DANMARK (DK)

Ms. M. BAGER
COMETT-Kontoret
Danish Rectors' Conference
Frederiksholms Kanal 26
DK - 1220 KØBENHAVN K

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND (D)

Herr Bernd WÄCHTER
Frau M. STEINMANN
Deutscher Akademischer Austauschdienst
DAAD
Kennedyallee, 50
D - 53175 BONN

Herr Norbert ESSER
Arbeitsgemeinschaft Industrieller Forschungsvereinigungen e.V., AIF
Bayenthalgürtel 23
D - 50968 KÖLN

ESPAÑA (E)

Mrs. Esther DELGADO
COMETT Information Centre
Secretaria General del Plan Nacional de I+D
Comision Interministerial de Ciencia y Tecnologia
Rosario Pino 14-16
E - 28020 MADRID

ELLAS (GR)

Mr. Paul CHRYSANTHACOPOULOS
Mr. Dimitris PAPAIAKOVOU
Ministry of Industry, Energy & Technology
14, Messogion Str.
GR - 11510 ATHINA

FRANCE (F)

Mme Brigitte LE BONIEC
ACFCI
45 Avenue d'Iéna
F - 75016 PARIS

IRELAND (IRL)

Mrs. Grainne Ni UID
Forbairt
Glasnevin
IRL - DUBLIN 9

ÌSLAND (IS)

Ms. T. MAGNUSDOTTIR
COMETT Information Centre
International Office
The University of Iceland
IS - 101 REYKJAVIK

ITALIA (I)

Professoressa M.A. GARITO

Dr G. FONTI
Ministero dell'Università e della
Ricerca Scientifica e Tecnologica
Centro Informazioni COMETT ITALIA
Lungotevere Thaon di Revel 76
I - 00196 ROMA

LUXEMBOURG (L)

M. Serge POMMERELL
LUXINNOVATION
7, rue Alcide de Gasperi
L - 1615 LUXEMBOURG

NEDERLAND (NL)

Mr. Harry WICHMANN
NUFFIC
Kortenaerkade 11 - P.O.Box 29777
NL - 2502 LT DEN HAAG

NORGE (N)

Mr. Tom-Ivar BERN
COMETT Informasjonskontor
Norges forskningsråd
Postboks 2700
N - 0131 OSLO
Bezoekadres: Stensberggt. 26

ÖSTERREICH (A)

Dr. LEIDENFROST
COMETT Information Centre
Büro für Europäische Bildungskooperation
Reichsratsstraße 17/5.Stk.
A - 1010 WIEN

PORTUGAL (P)

Prof F. CARVALHO GUERRA
Conselho de Cooperação
Ensino Superior-Empresa
c/o Gabinete do Secretário de
Estado de Ensino Superior
Ministerio da Educação
Rua Pinheiro Chagas 17-5°
P - 1000 LISBOA

SUOMI (SF)

Mr. Mikko NUPPONEN
COMETT Info Centre Finland
Helsinki University of Technology
Lifelong Learning Institute Dipoli
FIN - 02150 ESPOO

SVERIGE (S)

Mr. Torsten KÄLVEMARK
National Agency for Higher Education
Birger Jarlsgatan 43
Box 7851
S - 103 99 STOCKHOLM

UNITED KINGDOM (UK)

Miss J.M. NICHOL
COMETT Liaison Office
Sanctuary Buildings
Great Smith Street
UK - LONDON SWIP 3BT

**SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA (CH)-
LIECHTENSTEIN (FL)**

Dr. C. SIMM
Swiss COMETT
c/o CAST - EPFL
CH - 1015 LAUSANNE

ISSN 0254-1513

COM(95) 409 def.

DOCUMENTEN

NL 04 16 15

Catalogusnummer : CB-CO-95-450-NL-C

ISBN 92-77-92906-5

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg

50